

По проведенным расчетам, период окупаемости проекта по утеплению стен пятиэтажного дома вентилируемыми навесными системами составит около пяти лет.

Внедрение предложенных мероприятий позволит добиться существенного снижения использования тепловой энергии, потребляемой в жилом фонде.

1. Загальнодержавна програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2011 рр. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – №46, ст.512.

2. Методика распределения общедомового потребления тепловой энергии на отопление между индивидуальными потребителями на основе показаний квартирных приборов учета тепла / Разраб.: «ООО Иста-Рус». – М., 2004. –16 с.

3. Колер Ш. Энергосбережение в жилищном фонде: проблемы, практика и перспективы. – М.: Фонд «Институт экономики города», 2004. – 108 с.

4. Маляренко В.А., Шутенко Л.М. Энергосбережения в жилищно-коммунальному господарстві. Ч.2. Концептуальні положення і головні напрями енерго- й ресурсозбереження в ЖКГ // Енергосбереження. Енергетика. Енергоаудит. – 2005. – №7. – С.11-15

Получено 14.04.2010

УДК 33.012.23 : 332.1

Г.В.АФЕНЧЕНКО, канд. соціол. наук

Харківська державна академія культури

ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ РИНКОВОГО Й СУСПІЛЬНОГО СЕКТОРІВ В ЕКОНОМІЦІ РЕГІОНУ І МІСТА

Розглядаються можливості розширення комерційного сектора в роботі комунальної інфраструктури. Підкреслюється значимість застосування концепції системи цінностей М.Портера підчас аналізу напрямів реформування управління економікою регіону.

Рассматриваются возможности расширения коммерческого сектора в работе коммунальной инфраструктуры. Подчеркивается значимость применения концепции системы ценности М.Портера при анализе направлений реформирования управления экономикой региона.

The opportunities of expansion of commercial sector in work of a municipal infrastructure are considered. The importance of application of the concept of system of value of M.Porter is emphasized at the analysis of directions of reforming of management of economy of region.

Ключові слова: ринковий сектор, суспільний сектор економіки, «ланцюжок» цінностей, бізнес-група.

До середини 60-х - початку 70-х років минулого століття в країні з'явилися ознаки старіння виробничих потужностей. Рішення про направлення капітальних коштів на розширення й нове будівництво, а не на відновлення застарілих фондових об'єктів призвели до того, що зношування машин та обладнання досягло 37%. Процес падіння фондів дає прийняв необоротний характер. Статистичні дані свідчать

про падіння середньої фондівдачі в народному господарстві. Однак, приріст фондівдачі падає ще швидше з 70-х років. Це означає, що кожний додатковий рубль (а потім і гривня), який буде вкладений у приріст основних фондів, «обтяжував» результативністю, що знижується.

Необхідність зниження виробничого накопичення підкреслювалася багатьма економістами. На їхню думку, рух національного доходу приймає форму «порочного кола» – засоби виробництва «вливалися» в економічний оборот для того, щоб збільшити можливе введення засобів виробництва в наступному циклі виробництва [1].

Внутрішній зміст процесу системної трансформації економіки – подолання кризи перенагромадження засобів виробництва шляхом організаційної реструктуризації наявних основних фондів підприємств.

Процес еволюції промисловості проходив у країнах СНД за трьома основними напрямками, результатом якого стало виникнення інтегрованих бізнес-груп:

- 1) групування господарюючих суб'єктів навколо промислового підприємства;
- 2) об'єднання підприємств навколо комерційного банку;
- 3) основою групи ставав торговий дім, навколо якого формувалися банківський і промисловий капітали [2].

Подальший розвиток фінансового моніторингу та інших інститутів ринкової інфраструктури веде до двох взаємозалежних процесів:

- 1) структурування елементів інтегрованих бізнес-груп з «хмари офшорів» – у сучасні інтегровані корпоративні структури (ІКС);
- 2) нова «хвиля» офіційної приватизації – корпоратизація великих підприємств і керування державними корпоративними правами.

Аналіз конкурентного середовища підприємств комунальних послуг і виробничої інфраструктури призводить до виникнення ряду питань: про становлення організаційної структури ринків; про облік нерівномірності впливу й швидкості зміни умов, при яких здобуваються конкурентні переваги регіону через збільшення розміру сфер діяльності регіональної адміністрації й мобільності факторів виробництва.

Мета даної роботи – розглянути можливості залучення бізнесу в суспільний сектор економіки регіону.

Відповідно до концепції «ланцюжка» цінності М.Портера варто розрізняти «ланцюжок» цінності фірми й «системи» цінності галузі. «Ланцюжок» цінності окремої компанії включений у масштабнішу діяльність, що охоплює міжгалузеву взаємодію. Система цінностей поєднує постачальників компанії, саму компанію, «ланцюжка» ціннос-

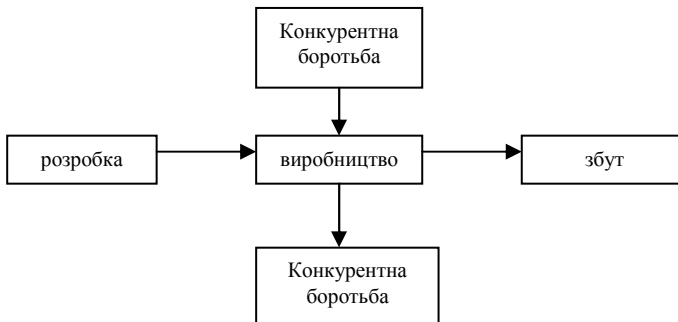
ті розподілу й збуту продукції, а також «ланцюжка» цінностей покупців.

Концепція М.Портера значно збільшує межі аналізу конкуренції, включає стан конкуренції на інших, родинних, галузевих і регіональних ринках [3].

Здатність компанії регулювати власну організаційну структуру полягає, у тому числі, й у можливості створювати підрозділи для здійснення необхідних видів діяльності шляхом придбання готових компаній (інтернаціоналізація діяльності) або ліквідувати зайві, неефективні шляхом комерціалізації, надання господарської самостійності (аутсорсинг). Звідси, необхідне управління процесом збільшення вартості, що можливо великим компаніям міняти «ланки» в «ланцюжку» цінності залежно від змін у маркетинговому середовищі компанії.

У цей час концепція «ланцюжка» збільшення вартості розвивається від чисто абстрактного припущення убик інструмента аналізу впливу ринку на структуру бізнесу (рисунок):

- за допомогою «ланцюжка» збільшення вартості досліджують одержання економічної ренти, джерело якої може переходити від однієї «ланки» до іншої;
- види діяльності в «ланцюжку» збільшення вартості – і всередині компанії, і між окремими компаніями вимагають вивчення й застосування особливих методів координації й управління;
- в «ланцюжку» збільшення вартості оцінюється ефективність не окремих підприємств, а «ланцюжка» в цілому.

Ринковий етап у процесі продуктивної діяльності

На думку Р.Каплінські, основні економічні ренти все частіше переміщуються за межі процесу виробництва. За результатами досліджень робиться висновок про те, що в процесі конкурентних торгів при реалізації готової продукції кінцевому споживачеві одночасно бе-

ре участь весь «ланцюжок» збільшення вартості, а окремі «ланки» вступають у конкурентні відносини на стадії включення або виходу [4].

Припущення про керований характер ринкових відносин знаходить свій подальший розвиток у концепції двосекторної будови економіки. Так, О.Мамедов стверджує, що підхід до оцінки сучасного економічного процесу повинен бути не тільки моноринковим. Потрібно введення додаткової характеристики неринкового, суспільного сектора. Аналіз економічних проблем, який зводиться до визначення «крапки рівноваги» між попитом та пропозицією, а також виявленню факторів, що визначають динаміку цієї «крапки», зізнається їм обмеженням об'єктивно заданою збалансованістю видатків і доходів. Двосекторна модель економіки не просто акцентує увагу на існуванні позапопитової частини потреби, але й характеризує суспільний (неринковий) сектор як деформуюча рівновага за допомогою адміністративних інструментів. Виявлення й надання суспільних благ характерно саме для економіки міста. «Виграш ефективного (високоприбуткового) покупця, рента ефективного (мінімальновитратного) продавця й залишковий попит споживачів – покупців, що не відбулися, – продовжує економічне життя вже за межами ринку» [5].

З позиції маркетингу питання про визначення меж функціонування ринків визначається О.Мамедовим так: «Роль ринку мінімальна в ситуації сполучення високоеластичного попиту з низькоеластичною пропозицією і максимальна – в ситуації сполучення низькоеластичного попиту з високоеластичною пропозицією» [5].

Міркування про двосекторну будову економіки й тимчасовий, сегментарний характер ринків відповідає «еволюційному» підходу або «еволюційної» теорії, яка активно розробляється вченими в цей час. Ключовим в аналізі економічних процесів є еволюція потреби (зародження, розвиток і відмирання) і супутній цьому процес інституалізації виробництва.

Другий аспект аналізу полягає в умовах невизначеності, коли підприємець, що приступає до нововведень і інвестуючи в бізнес, не знає масштабів потреби. Адже її розміри й можливості задоволення багато в чому залежать від рішень місцевої адміністрації.

Якщо підприємницька новація виявляється успішною, то її власник стає ініціатором «катастрофи» рівноваги й, відповідно, процесу пошуку нової крапки рівноваги.

Пошук крапки рівноваги або рівноважної ціни саме входить до кола інтересів економістів-ринковиків. Стосовно нерівновагового процесу ринковий етап носить перманентний, обмежений у часі характер.

Суспільний сектор у двосекторній моделі, у свою чергу, варто розділити ще на два підсектори, у яких проходить доринковий і після-ринковий періоди еволюції «потреб-можливостей». Саме такий процес, на нашу думку, перетворює окремі ланки підприємницької діяльності в «ланцюжок цінності».

Моделювання формування «ланцюжка» без урахування її відносин з ресурсними (інфраструктурними) галузями в регіоні створює неадекватне подання про перспективи підприємницької діяльності й основних інструментів управління інвестиційним кліматом.

У цей час в Україні вже на регіональному рівні сформувалися центри контролю підприємств, що володіють можливостями використовувати різні інструменти, роблячи політичний тиск, здійснюючи юридичне право власності й фінансове закріплення владних повноважень.

Найбільше поширення одержують непрямі методи контролю, що впливають із угод: кредитних, франчайзингових, про спільну діяльність, загальне управління й т.п. Особливого значення набувають довірчі відносини, засновані на особистій унії.

До причин, що сприяють посиленню процесів групування й появі контролюючих груп можна віднести:

- необхідність організаційного оформлення й забезпечення руху капіталу – збільшення контролю з боку банків та інших фінансових інвесторів;
- технологічні причини – досягнення ефекту масштабу, диверсифікованості виробничого і науково-технічного потенціалу;
- необхідність «гасіння» ринкових коливань – виникає явище інтерналізації (поглинання зовнішніх господарських зв'язків внутрішніми), злиття й придбання (горизонтальні, вертикальні, родинні, конгломеративні);
- вимоги постійної реорганізації підприємств групи – ускладнення управління в груповому веденні бізнесу.

Інтеграційні процеси в економіці України приводять до створення масштабних (у межах країни і регіону) транснаціональних бізнес-груп.

Розвиток практики ринкового господарювання ставить перед маркетингом зовсім нові завдання. Вони пов'язані з тим, що бізнес охоплює не тільки виробництво товарів, не стільки економіку, скільки все суспільство в цілому:

а) виробництво товарів зіштовхується з проблемою ринкового придбання ресурсів і ринкової реалізації товару;

б) створення інфраструктури інвестування викликає активність різного роду фінансових інститутів, що шукають «точки прибутково-

сті»;

в) необхідність нормативного формального (юридичного) і неформального закріплення ефективної бізнес-діяльності, створення умов конкуренції та заохочення ділової активності знаходить своє вираження в політичних баталіях і різних соціальних рухах, що формує нову систему суспільних відносин.

Ученими відзначається утворення більшої доданої вартості саме в «маркетингових» ланках «ланцюжка» цінностей (розподілу, комунікації), чим у виробничій діяльності.

Високі бар'єри вступу в глобальні «ланцюжки» і заняття підприємствами своєї ніші обмежує їхню ефективну модернізацію й включення регіональної економіки в систему міжнародного поділу праці.

Конкурентної переваги підприємства, що працює в комунальній сфері, можна досягти, в тому числі, й на основі таких підходів: зниження витрат при масовому випуску продукції на основі експлуатації недорогої робочої сили або розширення можливостей підприємства при здійсненні нововведень, що дозволяє брати участь в «ланцюжках», але не гарантує участь у розподілі економічної ренти.

Ринкова нестабільність дає можливість підприємствам перебороти бар'єри вступу в бізнес-діяльність регіону й міста. Для цього вкрай необхідні механізми координації діяльності усередині й міжфірмової взаємодії, а також між компаніями й державною регіональною адміністрацією. Вони дозволять знизити ризики економічної діяльності, підвищити ефективність використання ресурсів, колективно вирішувати проблеми реструктуризації підприємств, створювати умови для інновацій і виникнення конкурентних переваг.

Представляється необхідним створення організацій, що проводять моніторинг маркетингового середовища (кон'юнктури регіональних ринків) і консультації, що робить, для нових підприємств, а також адміністрації, споживачів і бізнес-груп у вигляді регіонального адаптаційно-маркетингового центру.

1.Болховитинова Е.Ю. Накопление основных фондов Украины: итоги и перспективы. – К.: Наукова думка, 1993. –150 с.

2.Дынкин А., Соколов А. Интегрированные бизнес-группы в российской экономике // Вопросы экономики. – 2002. – №4. – С.78-95.

3.Портер М. Конкуренция. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2000. – 495 с.

4.Каплински Р. Распространение положительного влияния глобализации: анализ «цепочек» приращения стоимости // Вопросы экономики. – 2003. – №10. – С.4-26.

5.Мамедов О.Ю. Смешанная экономика. Двухсекторная модель. – Ростов н/Д: Феникс, 2001. – 224 с.

Отримано 19.04.2010